

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIO
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranger, 5

22 de Setembre de 1903
OCTAU ANIVERSARI
DE LA MORT DE
IGNOCENT LÓPEZ BERNAGOSI
LA ESQUELLA DE LA TORRATXA
DEDICA AQUEST RECORT
á la memoria de son inolvidable fundador

CRONICA

No deixo de llegir un sol dels articles ni un sol dels devantals que ab la seva firma ó sens ella, publica D. Teodoro Baró en el *Diari de Barcelona*. Y ho faig impulsat per un interés una mica raro y que té certs punts de semblansa ab el que mou als jugadors de lotería á examinar la llista dels números premiats. ¿Qué li poden dir á un home aquelles columnas de números, sense conexió, designats per capritxos de la sort y colocats l' un darrera de l' altre, de menor á major, en escala ascendent? Donchs, lo mateix, exactament lo mateix me diuen á mí las elucubracions periodícticas del insigne autor de *Lo Joch dels disbarats*. El jugador de lotería busca entre aquelles xifras, la del bitllet que posseheix: si li troba té una gran alegría, si deixa de trobarli 's conso a contant de quants números s' ha equivocat... y fins á un altre sorteig.

A mí 'm passa lo mateix ab els articles y 'ls devantals de D. Teodoro. Avants de llegirlos... ¡qué dich avants de llegirlos!... avants de qu' ell els escrigui, y fins avants de que 'ls pensi—si es que 'ls pensa, lo qual es duptós, perque en materia de parts periodístichs, hi ha qui pareix sense concebir—ja sé lo que dirán.

Y la gracia, ó millor dit, la distracció está en comprovar si lo qu' escriu D. Teodoro concorda ab la presunció que me n' he format. Donchs resulta que casi sempre aqu' sta concordancia es exacta, complerta, cabal, com més no puga serho. Las mateixas ideas, els mateixos conceptes, las mateixas paraulas, els mateixos *clixés*.

De manera que, mentalment, á lo menos, puch assegurar que cada diumenje trech la rifa.

Els lectors del *Avi Brusí* la poden treure també, si s' entregan al exercici que jo vinch practicant fa temps, ab un éxit complert. Es aquest un dels pochs entreteniments que 'ls pot proporcionar el vell diari que anys enera signé 'l mentor infalible de una gran part de l' opinió barcelonina.

¡Ay de mí! ¿Qué diria, si ressucitava, D. Joan Mañé y Flaquer?

D. Teodoro no se sab avenir de la gran esbranzida que han donat las conviccions republicanas á Barcelona, y no troba altra manera de combátrelas, que acudir al armari ahont conserva piadosament estereotipats alguns párrafos, contra las colectivitats que ab creixent entusiasme las patrocinan. Per ell, els republicans no han après res, ni van en lloch, més que al desordre, al caos, á l' anarquia, á la dissolució de la patria, de la societat, del globo terráqueo, del sistema sideral y fins del infinit incognoscible.

D. Teodoro suca la ploma, no en el tinter, sino en un potet de mangra, com si volgués imbuir en l' ánim del esferellit lector, l' idea horrorosa de la sanch.

Actualment la sola idea de que 'ls republicans guanyarán las próximas eleccions municipals, y la seguretat de que 'ls 35 mil vots que varen emetre en las anteriors de Diputats á Corts experimentarán un augment considerable 'l té tan obsessionat, que no deixa passar un sol diumenje, sense tocar á rebato furiosament. Alguns cops no té prou paciencia per arribar á la festa y las hi etziva entre semana, com si volgués donar exercici á sos nervis excitats.

¡Quín horror, si dintre de l' Ajuntament, s' arriba

á constituhir una majoria republicanal La Casa de la Ciutat será un club en sessió permanent, y 'ls recursos del municipi se convertirán en un berenar de demagogos. Els libertaris, els anarquistas, tots els dimonis del infern se desencadenarán sobre Barcelona. No hi haurá respecte á res, ni á ningú. Y pel cap més baix funcionarà una guillotina en cada cantonada... menos en las cantonadas en que n' hi funcionin dos.

¡Ay Senyor! Pensar en que han de venir tantas desgracias, y tot perque las classes conservadoras, las classes neutras, no han tingut á bé secundar els plans de salvació que mesos enera forjá el director *in partibus* del *Avi Brusí*

Ell, fou en efecte, qui en las passadas eleccions tractá d' alsar una forta barrera en la qual havia d' estrellarse l' onada demagógica. Un dich formidable format ab la coalició electoral de tots els homes que tenen alguna cosa per perdre, de tots els que alentan sentiments contraris á la llibertat y al progrés. Conservadors, carlins, mestiseos, regionalistas, nentes de tota mena, tots sigueren cridats á una cordial inteligencia, per la ven amantíssima del Cardinal Cassanyas, á qui D. Teodoro havia conquistat al efecte, renunciand anticipadament en favor del Eminentíssim tota la gloria que com iniciador del pensament li pogués cabre.

Pero la barrera no 's pogué formar. Els uns per apatia, els altres per massa egoistas, produhiren el fracás del pensament salvador de D. Teodoro. Y vingué l' onada y de tots aquells preciosos materials ab tant esfors acumulats no 'n quedá ni rastre.

Convensut l' autor de *Lo Joch dels disbarats* de que com organisador de resistencias heroicas te molt mala má, ja no tracta ara de renovar l' empresa, y 's contenta desempenyant el trist paper de profeta de desgracias. Com si 's volgués venjar dels que no van seguir las sevas inspiracions, se diria que 's proposa matarlos á sustos.

¡Pobres lectors del *Avi Brusí*, son ben dignes de compassió! Per una part un estat de cosas vergonyós y ruínós, que se ceba en els vostres interessos y en el prestigi, cada día més mermat, de la nació espanyola, y per altra part el fantasma terrorífich de la demagogia. Entre la podridura de una situació gangrenada, y 'l fo-h devastador de la revolució, que segóns D. Teodoro, se 'ns ha d' englutir á tots de viu en viu, casi no 'ns queda més recurs que 'l suícidí.

L' empresa del *Diari*, per arrodonir els propósitos tétrichs de D. Teodoro, en lloch del follet que 'ns dona cada divendres y del *Almanach* que 'ns reparteix á fi d' any, á manera d' aguinaldo, ens hauria de regalar un revólver.

No crech, per altra part, que hagués de fer grans sacrificis. Un saldo de qualsevol armeria li bastaria per atendre als pochs suscriptors qu' encare li quedan.

Perque aquell *Diari* institució, que un temps fou el primer de Barcelona, no sols per la seva representació, sino per son tiratje, ha quedat reduhit á una trista sombra de lo que fou. Viu purament de la seva tradició, si sostenirse decayent es viure. Molts de sos suscriptors van desapareixent del mon: els més fidels sucumbeixen ab l' *Avi Brusí* als dits; pero ab ells els amortellan, perque 'ls hereus que deixan pensar de distinta manera, y ja no 'l tenen, ni volen tenirlo per orácul.

Aixís va quedantee distanciat dels demés diaris,

FINAL DEL AUCA DEL ESTIUHEIG

Y al últim arriba l' hora
en que 'l fret els tren de fora.

INCENDI D' UNA FÀBRICA (PROP DEL DIPÓSIT DE LA PALLA)

Vista exterior del edifici incendiat.

Una de las quadras.

tancia considerable de aquesta merma constant, que te tants punts de semblansa ab una sangria oberta. Basta comparar els números del *Avi Brusi* de alguns temps enrera, ab els números del *Avi Brusi* de avuy, plana d' anuncis, per plana d' anuncis, y 's trobará 'l déficit considerable que afligeix al pobre y revelit degá de la premsa espanyola.

Y es que 'ls anunciants tenen bon flayre, y fugen sempre dels periódichs d' escassa circulació. A abonar un arbre vell, mitj mort y que no dona fruyts, ningú s' hi resigna. Y al *Avi Brusi* ja fa temps que li han pres la mida 'ls que necessitan acudir á la publicitat.

—¿Qué 'n treuré—diuhen ells— de anunciar en el *Diari de Barcelona* si ja casi ningú 'l llegeix?

Es una desdítixa... Pero s' ha de confessar qu' es una desdítixa buscada.

De tot lo que li passa al vell *Diari*, ne te la culpa D. Teodoro Baró.

¿Quí, per ventura, no ho sabia qu' es el periodista de més mala sombra que ha manejat may una ploma?

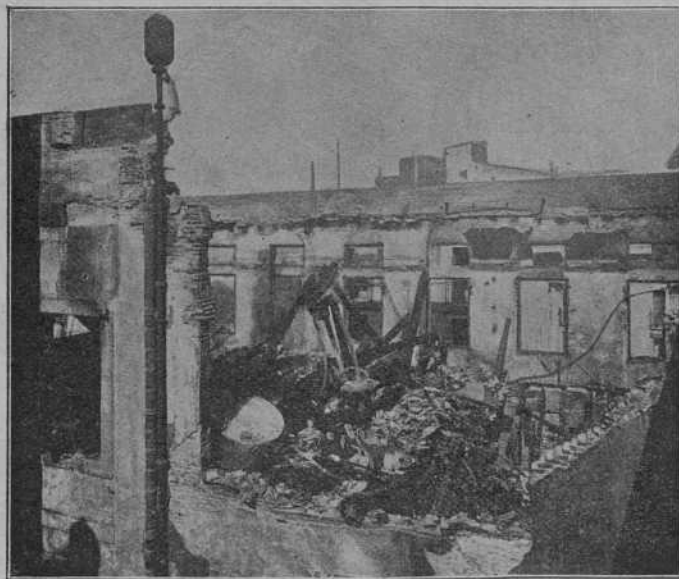
¡Bon negoci varen fer á ca'n Brusi, 'l día que varen obrirli las portas de aquella redacció!

No es precis ser supersticiós pera creure en els efectes de lo que 'ls italians ne diuhen la *jettatura*, trist privilegi de determinadas personas que portun infaliblement la desgracia á tots los negocis ó afers en que intervenen.

Jettatori eran una apreciable tiple, y un no menos apreciable barítono marit seu, que acostumavan á ferse contractar els dos

junts. Empresa que 'ls contractés, ja se sabia, no acabava la temporada. Más tart probavan de ferse contractar per separat, y de la mateixa sort eran víctimas las dos empresas, fins que al últim se quedaren sense contracta.

Y valían tant ó més que altres artistas de las compañías líricas, pero tenían pega, portavan desgra-

Aspecte interior de la fàbrica després del incendi.

que li prenen la clientela. Son ja vuyt ó deu els que li han passat al davant. Y aquesta decadencia, aquest defalliment, aquesta perdua contínua de forsas, hont s' observa principalment es en la secció de anuncis.

No 's necessita per cert intervenció en l' administració del periódich pera ferse cárrech de la impor-

LA TORNADA DELS SENYORS

LA PORTERA:—¿Els ha probat forsa?

LA SENYORA:—Ja ho crech! Jo estava á punt de reventar.

EL SENYOR:—(La llástima es que no ha passat d' aquí.)

cia, y quan aixó s' observá pels empressaris, deixaren tots de contar ab ells. Ja fa temps que no cantan, y sense necessitat de citar els seus noms, prou sabrán á qui 'm refereixo els que intervenen en cosas de teatro.

Una cosa per l' istil li passa á D. Teodoro Baró. També ell es un *jettatore* periodístich. La *jettatura* li ve de naixensa, y no se la treurá mentres visca.

Quan figurava en el camp lliberal redactá y per ff dirigí durant molts anys *La Crónica de Catalunya*, y may aquest periódich lográ medrar; sempre saldá 'ls seus negocis ab perdua. Ni avants de la Revolució de Septiembre, en l' época dels grans entusiasmes lliberals, ni durant el período revolucionari, en que 'ls seus manavan, ni después de la restauració, lográ may viure de sos propis recursos. La casa de Ramírez y C.^a el publicava com un adorno, pera donar importancia á son establiment tipográfich. Per ff, cansada de perdrehi diners, sense lograr ferlo arrelar, determiná suprimirlo.

Y cuidado que llavoras D. Teodoro Baró, estava en el plé de la seva joventut, y en la *Crónica de Catalunya*, escribía lo que sentía... ¿Qué no li succehirá avuy, en que 's troba tan lluny d' oscas, obligat á exagerar la nota reaccionaria, desmentint diariament lo qu' escrigué en altres temps? ¿Qué no li

succehirá, careixent com careix d' autoritat fins per alardejar de reaccionari? Per forsa ha de tenir mala sombra, y en aquest cas especial mala sombra per partida doble.

No li volém cap mal, molt al contrari: desitjém que á Ca'n Brusi segueixin utilisant els seus serveys, y fins que li donguin l' efectivitat de director que ab tant afany persegueix. Y que per molts anys pugui desempenyar aquest càrrech, fins á ser l' *enterra-morts* del vell *Diari de Barcelona*, com va serho de *La Crónica de Catalunya*.

¡Digne coronament de una carrera periodística, poder acompanyar al cementiri lo que 'ls anys y 'ls sigles respectaren!

P. DEL O.

EL TANGO

SONET

Es un ball vell qu' avuy torna á orejarse
y en teatros estiuhenchs, á darrera hora
hi ha cada pet de tangos qu' enamora
sentli facil á un l' entusiasmarse.

Conech á molts casats qu' al enterarse

de la nova, per cert ben temptadora, deixant soleta á casa á la senyora, als teatros d' estuf van á abonarse.

Per xó res te d' estrany que sia enorme la quantitat de *calvas*, y que 's noti cada nit dintre 'ls palcos fent de *clacas*, (1) molt lluhiment en joyas y uniforme, molta blancor en barbas y bigoti, y molts *barrets* sentats per las butacas.

ERRAT

NO N' HI HA

S' han cumplert las profecias, y, efectivament, aquest any no hi ha festas de la Mercé.

Ben indignadas qu' están las célebres comissions que l' any passat tan lluhit paper van desempenyar en alguns carrers d' inolvidable memoria.

garse á l' alegría fins que se sábiga si en Rahola y en Zulueta han pogut colocar gayres géneros...

—Sí; y entre 'ls uns y 'ls altres, el nostre bon nom queda com un guinyapo, y Valencia, y Saragossa, y Sevilla y 'l Papiol se riuen de la segona capital d' Espanya, incapás, per lo que 's veu, de combinar un programa de festas que cridin l' atenció.

—¡Tantas cosas bonicas que hauríam fet nosaltres aquest any!...

—¿Qué diu?... ¡Hauríam deixat al barri mut de sorpresal Jo tenia una idea magnífica.

—¿Qué era?

—Una especie de monument, que hauríam pogut aixecarlo aquí á la plasseta, titulat: *La cansó del any*. Un geroglífich de lo més enginyós del món. ¡Figuris! Primer un *lá* de música ben gros, després una estatua de la *Pau*, á continuació un altre *lá*, al darrera una *T*, seguidament un *I* y un *as*, y en últim terme un parell de *mitjas*... ¡Eh! ¿Qué li sembla?

CANTAR BÁQUICH

—Ja poden dirho allá hont vulguin, l' únich que tenim aquí

son aquestas dugas cosas: noyas macas y bon ví.

—¡Aixó es una picardia!— diu l' adroguer que, generalment, en aixó de formar comissions es el primer del barri y en lo de domar comptes l' últim.

—¡Una ofensa á Barcelona!— anyadeix el lampista, un altre entussiasista que l' any darrer va cuydarse de fer els sots pels pals del envelat y, un cop els pals arrencats, va olvidarse de teparlos.

—¿Qui 'n té la culpa d' aquest abandono?

—No se sab. L' Ajuntament, preocupat ab lo del gas d' aygua y l' unificació de la deuda, diu que no está per diversions; la Diputació assegura que aixó no es cosa seva, perque ella, fora de las carreteras y 'ls mossos de la esquadra, no 's cuyda de res més; el Foment dona per pretext que tenint á l' Argentina l' embaixada comercial, no creu prudent entre-

—¿Qué hauria volgut dir tot aixó?

—¡Pero si está clarissim!... *La Paula té unas mitjas*...

—¡Té rahó!... *Compradas als Encants*!—

Y 'l lampista y l' adroguer se posan á riure, tot vituperant amargament l' apática conducta de las corporacions, siguin las que siguin, qu' enguany han deixat á Barcelona órfena de festas.

Els botiguers, sobre tot els que 's dedican á certs renglons, també se 'n queixan bastant d' aquest olvit.

Un, que té l' establiment al carrer de Fernando, se me 'n lamentava l' altre día.

—¡Ay!— exclamava 'l bon home, girant trágicamente els ulls al cel:—Negoci com el que vaig fer l' any passat ab ocasió de las festas, no 'l faré may més.

—¿Tant va vendre?

(1) La forsa, la malehida forsa del consonant.

—¡Una atrocitat! En professó entravan á casa meva 'ls forasters.

—¿Qué compravan?

—Tots lo mateix: ¡parayguas!—

Per xó, s' ha de dir tot: al costat dels ulls que ploran l' ausencia de las festas, s' alsan las veus dels que donan gracias al Altíssim, ó al que en justicia li corresponguin, per haver permés que 'l setembre d' aquest any passés sense moixigangas, iluminacions ni cabalgatas d' aquellas que s' anuncian per entrada de fosch y comenean á sortir á las tres de la matinada.

La enumeració dels contents seria llarguíssima.

Citemne no més alguns per donar una idea de la extensió de la llista:

Els barcelonins que senee com va ni com costa 's van trobar la casa invadida de forasters, que, uns apoyantse ab el parentfu, altres agafantse ab l' amiatat, van devastarlos en quatre días el rebost y 'l portamonedas;

Las personas pacíficas que tenen la costum de donar diariament un parell de volts per la Rambla y 'l passeig de Gracia, y que durant aquella trista vuytada van veure's privats de ferho, obstruhite passeig y Rambla per un núvol de pagesos que tapava la respiració;

Els vehins del carrer de Brossolí que, víctimas de l' inventiva d' un industrial del barri, visqueren un parell de senmanas completament incomunicats ab el món civilisat;

Las pobras bestias del Parch, día y nit desassogegadas y intranquillas: de día, sentint las estrepitosas exclamaciones dels remats de forasters que anavan á contemplarlas; de nit, somiant las estupendas fatxas que durant el día havian vist;

Els infelissos amos, que mentres van durar las festas no van poguer tenir pel cap ni pels peus á las criadas que, ara perque 'ls arribava la tía, ara perque 'ls marxava l' oncle, ara perque al cantó hi havia ball, ara perque á la plassa hi havia música, no paravan á casa ni un moment;

Y, per fi, els digníssims guardias municipals, qu' encare que com de costum no feyan res, desde 'l 23 de setembre fins al 4 d' octubre van trobarse impossibilitats d' arrossegar-se per las aceras, completament plenas de miróns ociosos.

Pero la que més satisfeta n' está de que aquest any no hi hagi festas, es de segur la mateixa Verge de las Mercés.

Perque, val á dir la veritat; aixó de que en una ciutat tan católica com Barcelona, ab l' excusa d' honrar á la Mare de Deu, els saras estiguin oberts fins á las tantas de la nit, la Patum rodi á deshora pels carrers y 'ls senyors regidors *se donguin*, pagant nosaltres, vuyt ó deu tiberis y no parin d' anar en cotxe durant quinze días... francament, per manca y bondadosa que sigui la tal Verge, poquíssima gracia li ha de fer.

A. MARCH

L' ANADA Á SANT MATEU

ALS AMICHS EXCURSIONISTAS

Hi ha á la Costa de Llevant una montanya molt alta, ahont la seva font no hi falta, ni 'l seu corresponent sant; puig dalt del cim s' hi venera al apóstol Sant Mateu: per xo una hermita hi veureu ahont el sant s' hi desespera:

LA BREMA D' AQUEST ANY

—La malura no m' ha deixat sino aquests. Ara vindrá 'l recaudador á pëndreme 'ls y... ¡negoci rodó!

Corrent mon sufrí martiri,
 pro allá dalt sofreix torment,
 puig veu passá molta gent,
 y ningú li porta un ciri.
 Sort que veu prou la claró
 per els forats de la porta,
 y així encare un xich soporta
 tan escassa devoció.
 Mes si es escassa pel sant,
 per la font es fervorosa,
 puig l'aygua es com una rosa,
 glassa 'l got quant va rajant.
 Hi ha qui d'aygua no 'n beu may
 pro allá beure n es precís,
 més si 's porta un xich d'anís,
 ó un xiquet de *Calissay*.
 Y per refrescá 'l porró
 no hi ha aygua al mon com aquella,
 per xo á coure la costella
 la gent hi va en professó.
 ¡Si n' hi veureu de gentada
 allargassada á l'herbey
 sota arbres de tota lley
 que fan l'ombra regalada!
 Un ventijol sanitó
 vos refresca allá 'l clatell,
 mentres buydeu el cistell
 per 'ná preparant l'arrós.
 Es á dir: mes benestar
 casi no 's pot assolí.
 Lo passar el día allí
 es anar á disfrutar.
 Si al plá sols veyém desgracias,
 allí tot ens aconsola,
 veyent bullir la cassola
 sota d'aquellas acacias.
 Si al plá la caló 'ns rosteix
 quan som al fort de l'estiu
 allá tota cuca hi viu,
 pro hi viu contenta, frubeix:
 frubeix de la Naturalesa
 que la troba sabia, hermosa;
 sols allí l'ánima gosa,
 contemplant tanta grandesa.
 Per xo quan me varen dí:
 s'ha d'anar á Sant Mateu
 responguí: «Gracias á Deu!
 ja podeu contar ab mí»
 y es que vostra companyia
 m'ha sigut sempre agradable,
 puig teniu un tracte afable,
 y ab valtres per tot vindría.
 ¿Cóm no? si tots teniu fama
 de fer broma y ferla bé.
 Y donchs? vajal ¿no vindré?
 llevat que 'm trenqués la cama.
 Sí, amichs meus aquí 'm teniu:
 feune vostra voluntat,
 omplíume á curull el plat,
 ja qu' es rigurós l'estiu;
 feune riure, pro atipeume,
 que á l'arrós no hi hagi engany
 y al rostit surti 'l xampany
 y brindém tots, y alegreume
 y un cop tots ben inspirats
 ribém, xerrém, fruhím la vida,
 ja que tota ella es mentida
 fora 'quests ratos tan grats
 y al final en alta veu
 cantém movent gran desori:
 «Siga 'l nostre purgatori
 eixa anada á Sant Mateu.»

L' AVI RIERA

LA FESTA MAJOR DE VILABLEDA

Durant els dos mesos d'agost y setembre, el número de festes majors que se celebren á Catalunya, es incalculable. No hi ha poble ni poblet que no tingui 'l seu sant triat (y hasta 'l seu sant trahit), pera que, en arribant el seu día, puguin fer *grandes bailes con orquesta* y

disparar uns quants petardos, en honor, aixó sempre, del sant ó de la santa predilectes.

A Vilabeda (ahont me trobo estiuhejant á casa d'una parents de la dóna), aquest any pensan lluhirse de debó, y deixar tontos als del seu poble vehí, Camptorrat, que galleja més que tots y s'alaba sempre de contractar á la millor orquesta.

Y ab aquest motiu, he tingut ocasió d'intervenir en el trángol que porta la celebració d'una diada de tanta importancia, y he vist clarament que, lo més diestret de semblants festes, no son pas las ballarugas, ni 'l *ramillete de fuegos artificiales*, ni 'ls *pasacalles*, ni 'ls archs de verdura, res de tot aixó; lo més divertit son els preparatius, trobarse com jo, entre mitj dels organísadors, que no paran un moment, d'un cap de poble á l'altre, atrefegats, esvarats, esbufegant, ab els ulls fora del cap, y ab el cap fora de puesto, amohinadíssims. Ara, l'orquesta dels *Muicins* no pot anarhi; ara, en Baliarda no té 'ls trofeus que demanan ni l'alfombra que desitjan; ara, un dels més actius no 's pot moure de casa perque s'ha torsat un peu... Alló es un tragí.

Y encare aquest any contan ab l'ajuda valiosa del secretari de l'Ajuntament, un xicot que s'hi ha tirat de cap, fentlo 'hi tota mena de traballs.

La veritat es que 'l tal minyó resulta simpátich. Ell, en aquest poble, ha lograt impossibles; ab la seva intervenció va fer que 's reconciliessin el *Cassino de Dalt* y el *Cassino de Baix*, dugas entitats que s'odiavan á mort y que avuy están fusionadas formant el *Centro recreativo «El Laurel»*.

Y lo més estrany es, que l'Albert—aquest es el nom del secretari,—es foraster. Va apareixer á Vilabeda, ahont no hi té parents de cap classe, sense que ningú l'esperés, y al cap de pochos días, ja era amic de tot el poble y tothom l'apreciava. Pero, val á dirho, aquest apreci se 'l sab guanyar. ¿Que en el poble hi ha un cessori?, ell, ¡paf! els hi fá un *vers* desseguida, que no hi han prou bocas per alabarlo. Molts diumenges, en el *Centro*, si no fos ell, s'aburrirían de mala manera. Un día 'ls recita versos ó els fa jochs malabars, ab més ó menos trencadissa, un altre día 'ls deixa boca badats donantlos una sessió de *Magia de salón*, en quina ciencia sembla distingirse notablement, ó 'ls fá passar el temps ab enginyosos *chascarrillos*, en fi, en materia de distreure á la gent y ferse agradable, es un mestre de recursos inagotables.

Ab aquestas qualitats, ab el seu humor y ab la seva joventut, que sempre es atractiva, va conquistar aquell poble, del qual va serne 'l seu secretari al cap de pochos días, siguent l'arcalde 'l primer d'oferrirli la plassa.

Aquest es un home d'uns quaranta anys, de formes hercúleas; la seva cara, afeytada sempre, fresca, grassona y roja, sembla un cullet de criatura de bolquers; tot ella traspúa bonhomía. La seva dóna es una xicota d'uns vintiset anys, fresca també, com ell, pero d'un tírat ben diferent. La seva careta, bufona, té un mirar esllanguit, com nena mimada y criada á ciutat. La seva estatura tampoch correspon á las proporcions del seu marit; ella, més aviat es baixa que alta, y tira més á prima que á *niña gorda*. En resúm: posats l'un al costat de l'altre, resulta ella un'adorable *bibelot* y ell un *Hércules Farnesio*, ab un no sé qué de ridícol.

Aquestas reflexions me las feya á casa seva, mentres l'arcalde y 'l secretari redactavan el cartell de las festes, que havia de plantarse á l'endemá mateix. El secretari havia escrit en lletres grossas, en un full de paper barba: «Programa de los festejos que, con motivo de San Paquidermo, se celebrarán en Vilabeda.—Día 6, A las cuatro de la mañana: Gran disparo de morteretes.»

Aquí va entaularse un diálech.

La senyora de l'arcalde al secretari:—¿Y vosté, que no 'ns donará una funció de mágica?

L'arcalde:—¡Te rahó la meva dóna! Vosté, Albert, podría omplir un número del programa.

—Sí; ab molt gust, senyor Arcalde,—va fer el secretari.—Vaya si penso omplirlo. Miris, allá vá:

«Día 7.—A las nueve de la noche: Gran funció de magia disolvente. Experimentos taumatúrgicos presentados por primera vez en esta población.»

L'arcalde, entussiasmat, l'interromp:—¡Magnífich! ¡Ens farà cosas novas! ¡Oh, quína enveja 'ns tindrán els de Camptorrat!

CORRENT PEL MON

De masía en masía.

L' AUCELLAYRE

—Ten compte quí t' ho diu: tú no farás may res.
—¿Y aixó?
—Tens massa pardalets al cap.

—Sí, senyor arcalde, —feu l' Albert; —la festa acabarà ab un joch nou, de tanta sensació, que omplirà de sorpresa á tot el poble.

El secretari (escribint): —«El cubilete gigantesco ó la desaparición de una señora de la localidad.»

—¡Oh! ¡Magnífich! ¡Magnífich! —deya l' arcalde, fregantse las mans, plé de satisfacció.

L' endemá, un cop plantats els cartells, els vilabledenchs no parlavan d' altre cosa que de la desaparición maravellosa. Era l' clou de la festa, el delirium, l' esmicolament de l' entusiasme.

Y arribá per fi el gran día.

Un cop celebradas las cucanyas, las corridas de sachs y demás entreteniments del festival, y després d' haver sopat tothom, toçaren las nou, y tot Vilableda comparegué al Centro recreativo «El Laurel».

Eran dos quarts de deu y el teló no s' havia aixecat encare. Tocaren las deu, y res, no va alsarse ni un gruix de duro. La gent va comensá á impacientarse. Molts dels espectadors ja havían abandonat el puesto, cansats de contemplar las dugas carotas gregas que figuravan en el march del teatro y l' impassible Apolo polsant la lira, pintat en el teló de boca, que permaneixia inmóvil, d' una inmovilitat absoluta.

Corrian rumors per la sala. Uns deyan que l' secretari s' havia posat malalt; altres, que estava ultimantse l' aparato gigantesco que havia de fer desapareixer á la senyora; en fi, la mar de veus, pero del cert, res.

Per fi va saberse la veritat.

El cubilete gigantesco, anunciat en el cartell, no va ser altre que l' local de la societat, ahont s' aplegaren tots els del poble, á excepció del secretari que havia de fer el joch, y de la dóna del arcalde que havia de ser la senyora de la localidad que havia de desapareixer, y la qual desaparequé, en efecte, en companyia de l' Albert, sense que ni un sol vilabledench hagués vist la trampa.

La sensació va ser molt més fonda de lo que tothom esperava, sobre tot, per aquell pobre Hércules Farnesio que feya d' arcalde á Vilableda.

ROSSENDO PONS

¡NO 'N FEU CAS!

Quant veyeu que d' una casa
tots els trastos van per terra,
y per dalt els plats que volan
com si fossin aurenetas,
y sentiú, molt fort, paraulas
de criminal, burro, bestia,
poca-vergonya, animal,
brétol, xino, mala pessa,
ximplet, cap cigrany, gandul,
mort de fam, tsích, heretje,
estrafalari, calssassas,
desnarit, lleó, pantera
setmesó, mocós, papioli,
presidari, mona, hiena,
lladre, llop y altres mil termes
no 'n feu cas, qu' es una sogra
que 's baralla ab el seu gendre.

R. MUNTANÉ

LLIBRES

LA RIALLERA, per RAMÓN POMÉS.—L' il·lustrat periodista ha reunit en un volum una serie de narracions y quadrets, observats del natural, y que son verdaders trossos de vida de ciutat.

El primer té per títol *La Riallera*, essent el que dona nom al llibre.

Passan de una vintena els treballs en aquest compresos, y tots ells revelan condicions inmillorables de fons y de forma. Posats á triar ens quedaríam ab tots.

Perque á mes d' estar pintats ab pinzellada segura y ab una gran sobrietat de tons, tancan un sentit de pietat, de compassió y de simpatía envers las classes mes humils y desvalgudas de la nostra societat.

En aquest concepte l' Aplech del Sr. Pomés es no sols un bon llibre; es ademés un' obra bona.

COSAS DEL AVI.—Poesías humorísticas, per l' Avi

GENT PRÁCTICA

—¿Vosté mateix á pescar?

—Sí, home: si ab el consum que 'n fan las focas del Tívoli, el peix s' ha posat tan car!...

UNA MODIFICACIÓ NECESSARIA

Ja cal que 'ls que poden ferho atenguin la petició: el senyor Rodriguez Mendez té rahó.

Riera.—No es aquest pseudònim desconegut dels habituals lectors de LA ESQUELLA DE LA TORRATXA, ja qu' en més d' una ocasió l' haurán vist figurar al peu de composicions publicades en nostre senmanari.

L' Avi Riera veu sempre 'l costat joyós y alegre de la vida, y sab exteriorisar-lo ab versos fàcils, abundants de verbola y bon humor. No té, si volen, grans pretensions literarias: es senzill, modest y alegre, y aquestes qualitats, avuy prou estimables, son las que 's destaquen en la petita colecció de versos, que ab el títul de *Cosas del Avi* acaba de donar á la llum pública.

PER LA VIDA.—Novela de J. Pous y Pagés.—L' autor de aquesta obra va donarse á conèixer com autor dramàtic, ab sas aplaudidas produccions tituladas *Sol ixent* y *El mestre nou*. En *Per la vida* s' insinua excelent novelista.

Coneix la vida del camp y sab pintar-la ab relleu y molt calor de realitat, fentia servir de fondo á un assumpto interessant y dramàtic.

Pous y Pagés: un nom més, afegit á la llista dels bons prosadors catalans.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

La unión de los jóvenes, comedia en cinco actos de E. Ibsen, versió castellana de A. Palau y Dulcet.—Forma part de l' escullida colecció: *Teatro antiguo y moderno*, que ve publicantse á Barcelona.

El tancament de caixas.—Descripció del moviment gremial de 1899 per J. Marián Pirretas.—Aquesta obra conté un bon número de datos interessants y molt detallats del famós episodi de nostra vida local, que 's desarróllá ab motiu de negarse 'ls gremis al pago de las contribucions. Creyém qu' en ella s' hi pot aprendre alguna cosa.

Guía consultiva del Pintor-Decorador por D. J. Brugarolas.—Aquesta publicació que 's dona á l' estampa per quaderns, es de gran utilitat pels que 's dedican al

art de la decoració. En las láminas que formarán un rich album hi abundan els motius modernistas, aplicables á tota mena d' elements. Están tiradas ab molta pulcritud segons els procediments de la tricromía.

Luis Lambert.—*Los desterrados*.—*Serafita*.—Aquestes obras de H. de Balzac, esmeradament traduhtidas pel Sr. Tasso Serra (D. Torquato) forman un nou volum de la colecció de las produccions del immortal novelista que vé donant á la estampa la casa Tasso.

Vida amarga. Monòlech dramàtic, original de Joan Costa Bonafont (J. Montabliz), estrenat en el Centre provincial de Lleyda (Barcelona) la nit del 31 de maig últim.

RATA SABIA

PRINCIPAL.—TEATRE LÍRICH CATALÀ

Més que regular va ser la entrada de la nit de inauguració. Las obras *Cors joves*, *La reina del cor*, *La Rosons* y *L' alegría que passa*, varen ser interpretadas d' una manera acabada haventse hagut de repetir alguns números y tenint que sortir á rebre 'ls aplausos del públich el mestre Sadurní que portá la orquesta ab seguretat y coneixement de las respectivas partituras.

Els coros, que dirigeix el Sr. Carbonell van ser també aplaudits diferents vegadas.

Dimars s' efectuá l' estreno de *La Barca*, lletra de Apeles Mestres, música de 'n Morera. Ne parlarem la próxima senmana.

EL PER QUÉ

—¿Per qué enguany no m' han fet festes, don Guillém?

ROMEA.—TEATRO CATALÁ

Honrant com de costum la bona memoria de l' immortal Pitarra, en la funció inaugural va figurarhi una de sas mes celebradas obras.

Acabat el drama, que ho era *Senyora y majora*, va estrenarse una obreta titulada *El carro del vi*, original del popular escriptor vendrellench en Ramón Ramón y Vidales. Com en tots els quadros de costums que porta donats á la escena hi ha en aquest un devassall d' estudis del natural qu' enamora. Mes espontánea que algunas de sas anteriors, té aquesta obreta la gracia de no ensopir un instant al espectador. Aquellas quatre rodas del *carro del vi*, dintre de sa inconsistencia *viti-vinicola*, son de una solidés grandiosa. Els xistes hi son á cabassos y no rescats sino casi tots auténtichs y trets ab maquineta de retratar.

La fina observació del natural es el gran mérit que 's destaca en las obras de aquest afortunat autor que al acabar la representació de son nou saynete va veures ovacionat de debó.

La execució va ser admirable; las senyoras Clemente y Morera y els senyors Capdevila, Fuentes, Goula, Vinyas, Oliver y Doménech varen fer primors d' intenció y estigueren fets uns mestres. Que consti.

Que consti que no hi ha com pendres una feyna á gust pera ferla ben feta.

Dimars estreno de *L' aniversari*, drama original del senyor Vilaregut y del qual ne donarém compte la vinenta senmana.

ELDORADO

Ab un plé á vessar s' inauguraré el passat dissapte la temporada de género petit. El quadro de companyia es numerós y triat fins á cert punt, figurant com á director el popular Cerbón que fa las delicias dels aficionats ab sa inagotable vis cómica.

Colorín colorado... es un quiento sense solta, faltat de gracia y latós. Com á primer estreno podia buscarse una obreta mes sensata, encare que no fos mes que per alló de que no 's pugués dir: *aun no asamos ya pringamos*.

Esperém parlar mes extensament dels artistas nous que han debutat en la present campanya, un cop els haguém jutjat en altrás obras mes senceras.

NOVEDATS

La Tosca va ser molt ben rebuda, y no n' hi havia pera menos. El Sr. Menotti es un artista que domina al públich y en fa lo que vol. En el paper de Scarpia hi está á las mil maravillas, abocanthi tot el seu art de dició y sa excelent escola de cant.

Els senyors D'Ottavi y Banquells, varen completar el quadro fentse aplaudir en diferents passatjes. Els coros regulars y la orquesta guiada pel mestre Baratta bastant justa.

TEATRO NOU.—CONCERTS CATALUNYA NOVA

Diumenje, tercer concert.

Varen ser frenéticament aplaudidas las pessas *Primavera Eterna* y *La bandera*, de 'n Morera, *Els pescadors*, de 'n Clavé; y *Barquejant*, de Mendelsshonn. Els coristas que baix la batuta del Sr. Carbonell cada día guanyan en gust y afinació varen estar acertats al interpretar el nutrit programa de que 's componia 'l concert matinal del passat diumenje, un dels que ha deixat mes satisfeta á la concurrència.

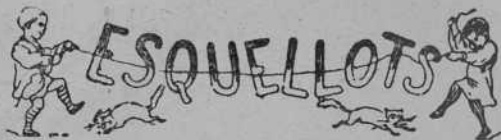
GRANVÍA

La gent de gust continúa omplint la platea d' aquest teatro. Una de las obras en que la gran Vitaliani hi está de perilla es *Magda*. Va demostrarho l' altra nit fentse aplaudir com may en diferents escenas del ja popular drama de Sudermann.

Dilluns va estrenar *El provinciali á Parigi*, obra de la qual no podém parlarne perque no l' havém vista.

Ho deixarém pera la senmana entrant.

N. N. N.

L' estafa del *Cantinerero* es el succés del día, per demostrar á las claras la podridura que afecta á una gran part del cos social. Tirant del milió de rals que varen estafar á un usurer de Madrit, han anat sortint un sens fi de gatuperis, com tirant de una cirera 'n segueixen moltas... y de las que aquesta vegada han seguit, la que no es macada y podrida porta 'l cuch á dintre.

Personas de l' aristocracia, fillas de generals, fins una Berbón vivint en bona amiatat ab taruguietas, estafadors y tabúls de garito: policías que fan ali ab els lladres y cobran la seva part en las operacions que 'ls últims realisan: autoritats que fan els ulls grossos, deixant impunes els més abominables de lictes...

¡Y encare hi ha qui parla de que s' han presentat cassos de peste bubónica á Marsella!...

¡Que pitjor peste bubónica que la que tenim á casa nostra!

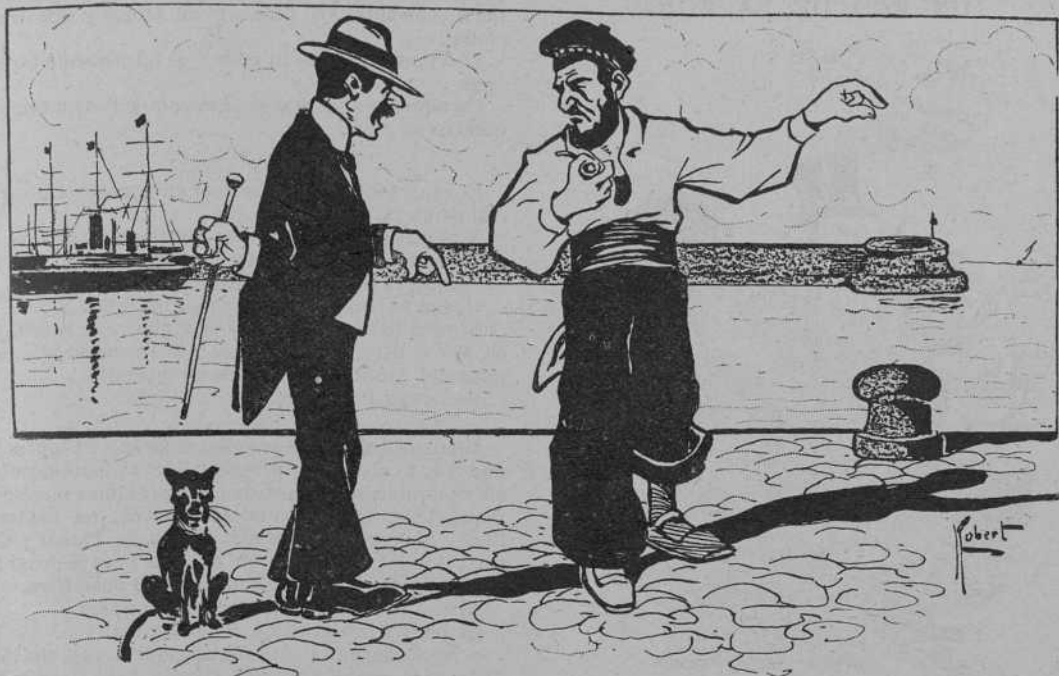
..*

¿Y quín remey pensan aplicar á una infecció tan virulenta?

—Perque... baixi 'l cap y imiri cóm estém!

ES LO MÉS PROBABLE

—¿Sabéu quants pams té de fondo 'l port?

—No, senyor.

—Donchs, pregunteuho á aquests inglesos que van venir l' altre día: d' a segur que sí que ho saben.

Ja casi está decidit. Ni l' aïslament, ni molt menos el cauteri. Els apestats son molts, y 'l que més y 'l que menos tenen grans influencias ab la gent que mana.

Per lo tant, res de molestar á una gent tan digna de consideració; unas quantas carretadas de terra á sobre bastarán pera cubrir el foc infecciós... y després campí qui pugui.

Y la Justicia ab la vena als ulls y sempre tant seria, ocupada en perseguir al home, que mitj mort de fam entra en una fleca y roba un pá.

L' arcalde Boladeres, sens dupte per desquitarse del mal paper que va desempenyar, cedint al governador de la província la presidencia del banquet que 'l municipi barceloní va oferir al jefe de la esquadra inglesa, ha emprés una activa y enérgica campanya sanitaria.

A lo menos que no diguin qu' ell no fa res.

Víctimas de aquesta campanya han sigut fins ara un sens ff de ratas de las clavegueras, que han mort envenenadas.

Y diu que D. Guillém no 'n vol deixar ni una.

Si ho consegueix se farà acreedor á que 'l designin ab el nom de arcalde *Fox terrier*.

L' embaixador del hivern va presentarse días enrera al Pirineu abocant la faldada de borrhallóns.

Y va justificar el nom que porta la famosa cordillera: *Piri* (foch) y *néu*.

De aquesta feta 'l temps ha cambiat. Ja ha cessat la calor: ja está núvol, ja plou de tant en tant.

Els estiubejadors van tornant á Barcelona, ahont ha comensat ja la vida de la tardor ab l' inauguració de la temporada teatral, mentres las senyoras están estudiant quin sombrero s' han de posar pera no deixar veure lo que passa en els escenaris.

Ha mort á Gracia 'l capitá retirat Sr. Solá y Serratoso, qu' era en aquellas barriadas un home molt popular.

Encare 'm recordo que uns 25 anys enrera, tot just retirat de la milicia, va montar allá á Gracia mateix, un establiment de incubació artificial, que fou un dels primers que funcionaren á Espanya.

Al acte de la inauguració hi assistirem els periodistas, y entre nosaltres hi vingué en Quimet Bartrina.

Arribá l' hora del brindis, y en Bartrina, fent gala del seu ingeni agut, digné entre otras cosas:

— S' ha de reconéixer, senyors, que per empéndre's l' industria nova de la incubació artificial que s' ha emprés el Sr. Solá, se necessitan molts ous.

Mitj amagat entre 'ls anuncis del *Brusi*, hi trobo 'l següent:

«Reservo para la culta y emprendedora Barcelona el honor de clavar su escudo en los hielos del Polo Norte, C. Juandó, inventor de la aviación.»

¡Bravo! Magnífich, Sr. Juandó.

Y si vol ferse digne del seu tocayo, 'l descubridor de América, el día que parteixi á descubrir el Polo, elevi á Sant Pol.

Ab lo qual quedarà consagrat per sempre més el titol de la popular sarsuela: *De Sant Pol al Polo Nort*.

Un detall curiós, referent á la darrera visita de la esquadra inglesa.

Durant els días que 'ls mariners de la *pérfida Albión* han permanescut en la nostra ciutat, la Llibrería Espanyola—Administració d' aquest periódich y casa de vostés,—els ha venut la friolera de *disset mil quaderns sueltos* de «*Barcelona á la vista*» y prop de *dos mil* exemplars complets d' aquest popu-

EL «LÍO» DEL «CANTINERO»
UN ECO DE LA CORT

En las calles de Madrid
hay fango fins al jonoll,
y á dintre de certas casas
diu que 'l fango arriba al coll.

lar album de fotografías de la capital y 'ls seus al-
rededors.

De manera que 'ls maliciosos que ab tota la mala
intenció aseguran que 'ls inglesos han vingut á
Barcelona á *pendre vistas*, no s' equivocan del tot:
las han presas, pero al menos las han pagadas.

¿Han observat la costúm que té *La Perdiu* ab els
que li envían algún anunci de defunció?

Publica l' anunci en la primera plana, rodejat d'
esbarzers ó de rosaris, y en la tercera ó quarta hi
inserta una noticia referent al difunt, encomiant las
sevas virtuts... porque sent un difunt que s' anun-
cia en *La Perdiu*, per aquest mer fet, de virtuts ne
té moltes.

Lo més bonich, es que totsels bombos póstums
terminan de la mateixa manera:

«Envihém á la seva familia el testimoni del nos-
tre condol.»

Aixís ho fa sempre *La Perdiu*, sense separar la
vista del calaix.

Primer envía á la familia el *testimoni del seu
condol*

Y després, li envía el compte.

Llegeixo:

«Sevilla.—En la Algaba un joven de buena fami-
lia, al ejecutar la suerte de D. Tancredo, fué acometido por el bicho que le causó la muerte instantá-
neamente.»

Ja ho veuen: Espanya no 's queda endarrerida
en el moviment progressiu del mon civilisat.

També tenim nosaltres els nostres mártirs de la
ciencia... tauromáquica!

En una de las últimas sessions del Ajuntament
va evidenciarse qu' es de tot punt inútil posar mul-
tas á la societat «El Fomento de Obras y Construc-
ciones.»

L' Ajuntament las hi posa y el tal *Fomento* no las
paga.

De aquesta manera el *Fomento* y l' Ajuntament
quedan en paus.

*.

El representant del *Fomento* en aquest ram espe-
cial es un tal Bou.

Y per cert qu' en aquest particular acredita la
perfecta legitimitat del seu apellido.

Perque es alló que diuen:

«Quan el bou fica la banya en un forat...»

Ni tren la banya, ni paga la multa, y es inútil qu'
en Mir y Miró, en Berenguer y altres espasas y ma-
letas del Ajuntament tractin de torejarlo.

Es Bou, y no 's mou.

Mentres *La Perdiu* se debat estarrufada contra 'ls
que li han atribuhit propósitos de concubinatje ab
els caciquistas pera acudir á las próximas elecciones
municipals, l' ex-arcalde *M' En-rich*, ha declarat
llisa y planament (es á dir á estil de *Planas* y Ca-
sals), que l' inteligencia qu' existeix pera la próxima
lluyta electoral, será una *inteligencia passatjera*.

Aixó á lo menos es parlar ab franquesa

Bé podria imitarho *La Perdiu*, y dir:

—No s' alarmi la gent de bé: aquest cop no será
boda; será *quedada*. Y una vegada llestos, cada hú
se 'n anirá pel seu cantó.

Llegeixo en un periódich que 'l famós actor Co-
quellín ha descubert la manera de posar els teatros
al abrich dels incendis. No explica 'l periódich
quins medis empleará; pero n' hi ha alguns, entre
ells un de molt racional que preconisava un amich
meu, y que teóricament, á lo menos, sembla inmi-
llorable.

Tal es, el de construir els escenaris ab volta ben
reforsada y provehida de una xamaneya que tin-
gués molt tiratje. Per evitar las corrents d' ayre po-
dría tenirse tancada la xamaneya; pero de tal manera
que al produhirse un incendi (tots els incendis de
teatro comencan regularment per l' escenari) se po-
gués obrir rápidamente.

Ab aixó 's lograria que 'l foch acumulat en l' es-
cena 's desahogués per la xamaneya. La boca del
escenari representaria 'l mateix paper que la boca
de un gran escalfa panxas, y donaría temps á que 's
desallotjessin la platea y las galerías.

¿No hi haurá algun constructor que 's decideixi
á ensajar aquest sistema?

A Londres va fundarse un Club de noyas solte-
ras, al sol y únich objecte d' exercitarse en las ha-
billats culinarias.

Y 'l club al últim ha hagut de plegar... ¿per qué
dirían?

Per falta de socias.

Tenían ellas la costum de convidar als joves, á
paladejar els primors de las sevas mans, y de tal
manera sapigueren enllepolirlos, que totes, de la
primera á l' última s' han casat.

¿Quánt cert es l' adagi que diu: — «Per la boca mor'
el peix!»

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

EL CERDO

*Historia. — Caracteres zoológicos. — Razas. — Poci-
gas. — Reproducción y multiplicación. — Cría y en-
gorde. — Alimentación. — Enfermedades. — Matanza*

SALCHICHERIA

POR

Rafael Salavera y Trias

Un tomo en 8.º, Ptas. 4

EL TOCADOR MODERNO

Y

La droguería en la mano

RAMILLETE DE 300 RECETAS

POR

J. MONTANER Y GRIVÉ

Un tomo en 8.º, Ptas. 4

J. Hogge-Fort

et

Dr. F.-V. Dwelshauvers-Dery

L'Espagne Nouvelle

ÉTUDE ÉCONOMIQUE

Ptas. 4'50

Dramas lirichs, per APELES MESTRES

* **La Rosons** *

* **Picarol** *

Preu: UNA pesseta

NOVEDAD

LA ANTROPOLOGÍA Y EL DERECHO

POR EL

Dr. LE MANOUVRIER

Un tomo en 8.º, Ptas. 2

NOVEDAD

LUIS LAMBERT

POR

H. de Balzac

Ptas. 1

Juan G. Draper

CONFLICTOS

ENTRE LA

RELIGIÓN Y LA CIENCIA

Un tomo, Ptas. 1

LA RELIGIÓN

AL ALCANCE DE TODOS

POR

R. H. DE IBARRETA

Ptas. 2

Colección Diamante

TOMO 87

AL SOL

NOVELA CANARIA

POR

ANGEL GUERRA

Ptas. 0'50

SOTA LA PARRA

PER C. GUMÁ

Preu: 2 rals

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en llibrassas del Giro Mútuu ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de porta. No responem d'extravios, si no 's remet ademés un ral pera certificar. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

INAUGURACIÓ DE LA TEMPORADA

—¡Vajin entrant, caballers!